

**Похил Олександра Ігорівна**  
курсант факультету підготовки фахівців  
для органів досудового розслідування ДДУВС

*Науковий керівник –*  
старший викладач кафедри  
кримінального права та кримінології  
**Шевченко Т.В.**

## **ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА (стаття 120 КК України)**

Конституція України засвідчує, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найбільшою соціальною цінністю [1]. Захист зазначених цінностей передбачається нормами, які містяться в розділі II «Злочини проти життя і здоров'я особи» Кримінального кодексу України (далі – КК).

У вітчизняній кримінально-правовій науці останніми роками намітилися позитивні тенденції розширення проблематики досліджень, що стосуються реалізації державної політики протидії злочинним проявам, пов'язаним із посяганням на життя людини. Серед злочинів цієї категорії особливе місце займає такий злочин, як доведення до самогубства (ст. 120 КК України) [2]. Особливістю даного діяння є те, що, хоча саме самогубство є одним із різновидів неприродної смерті, але, при цьому, доведення до самогубства – єдиний злочин проти життя, який не охоплюється поняттям вбивства. Адже цей злочин вчиняється суб'єктом злочину не прямо, а опосередковано.

Окремі правові аспекти доведення до самогубства та розроблення шляхів їх попередження вивчали та досліджували такі вітчизняні вчені як В.В. Гриценко, Н.М. Ярмаш, А.П. Тіщенко та інші.

За статистичними даними Україна займає одне з перших місць в Європі за кількістю самогубств. За даними Державного комітету статистики, на 100 тисяч осіб припадає 22 самогубства. Смерть від суїциду займає друге місце в Україні після природної смерті і смерті від зовнішніх причин. Більшість які вчинили самогубство – малолітні у віці до 14 років. Експерти також відзначають, що “суїцидні спроби найчастіше скоюють молоді люди у віці від 14 до 29 років, які в переважній більшості живуть в розвинених промислових районах” [3].

Ось чому актуальність розгляду даної теми не викликає сумніву. Однією з найважливіших проблем є те, що притягти особу до кримінальної відповідальності за доведення до самогубства досить складно, адже у ст. 120 КК України мова йде про доведення до самогубства або до замаху на самогубство. Дійсно, при доведенні до самогубства винного не можна звинуватити в

заподіянні смерті потерпілому із декількох причин. Смерть потерпілому за-подіює не винний у доведенні до самогубства, а сам потерпілий. Через те, що самогубство не є злочином, не можна сказати, що при доведенні до самогубства з боку винного має місце безпосереднє заподіяння, а отже дія суб'єкта відповідальності при доведенні до самогубства не перебувають у прямому причинному зв'язку зі смертю потерпілого, а знайти опосередкований зв'язок інколи доволі складно, якщо на це прямо вказано в законі.

Кримінальні кодекси деяких іноземних держав мають норму, яка стосується встановлення кримінальної відповідальності за вчинення певних дій, результатом яких є самогубство іншої особи, але, на жаль, точки зору зарубіжних і українських законодавців у цьому питанні відрізняється, незважаючи на те, що запровадження таких норм до КК України на даний момент є доречним та необхідним, так як значних обертів набрали самогубства підлітків, яких спонукали до цього у так званих «групах смерті» у соцмережах.

«Групи смерті» – це спільноти, зосереджені переважно у мережі «Вконтакте», розраховані на підлітків. Починається все з того, що їх адміністратори дають учасникам груп травматичні для самих себе «завдання» – наприклад: свідомо порізати собі руки лезом, відзнявши усе це на відео. Кінцевою метою «гри» є доведення неповнолітнього або малолітнього до самогубства, яке вона також повинна зафіксувати на відео.

Спонування та доведення до самогубства через мережу Інтернет визвало безліч дискусій серед правників, зокрема через складність доведення вини суб'єкта злочину, передбаченого ст. 120 КК України. Диспозиція статті має перелік обставин, за які можливо притягнути особу до кримінальної відповідальності за даний злочин. З цього приводу у Верховній Раді України зареєстрований на розгляд законопроект від 17.02.2016 р. «Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо встановлення кримінальної відповідальності за сприяння вчиненню самогубства), відповідно до якого: «Доведення особи до самогубства або до **спроби самогубства**, що є наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, примусу до протиправних дій, систематичного приниження її людської гідності, підбурювання, в тому числі підкупу, обману, а також будь-якого сприяння вчиненню самогубства, -

карається обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк» [4].

Досить важливим моментом є те, що кримінальне законодавство інших держав, які передбачають кримінальну відповідальність за доведення до самогубства - різняться. Для прикладу розглянемо такі країни, як Киргизька Республіка та Республіка Білорусь. В Кримінальному кодексі Киргизької Республіки (статті 102, 103 КК) і Республіки Білорусь (статті 145, 146 КК) є дві окремі статті: «Доведення до самогубства» та «Схиляння до самогубства». Щодо «Доведення до самогубства», то тут все досить ясно, вона почти повністю збігається з вітчизняним трактуванням. А ось щодо другої, варто зазначити, що в ній вказується яким саме способом відбувається схиляння до са-

могубства: «Схиляння до самогубства, тобто розпалювання в іншій особі рішучості вчинити самогубство шляхом вмовлянь, обману або іншим шляхом, якщо особа покінчила життя самогубством або якщо мав місце замах на нього,- карається...» [5]; «Навмисне розпалювання в іншій особі рішучості вчинити самогубство, якщо особа покінчила життя самогубством або мав місце замах на нього,- карається...» [6].

Таким чином зробивши порівняльний аналіз можна додати до диспозиції статті схиляння до самогубства, як спосіб вчинення злочину, конкретизувавши значення – схиляння.

Крім того, ще одне проблемне питання, яке виникло буквально в останні роки – це факультативна ознака об'єктивної сторони: використання мережі Інтернет, як спосіб вчинення доведення до самогубства.

Отже, аналізуючи дослідження можна зробити наступні висновки. До диспозиції статті 120 КК України доречно буде додати обставину об'єктивної сторони як спосіб «з використанням мережі Інтернет», адже спостерігаючи за статистикою та гостротою вказаної проблеми, дане питання набирає все більшої важливості, що призведе до активізації притягнення до кримінальної відповідальності винних осіб. Також варто відмітити те, що диспозицією ст. 120 КК України кваліфікуючим видом доведення до самогубства відмічає вчинення дій, які становлять об'єктивну сторону злочину, щодо неповнолітньої особи. Враховуючи масштабність даної проблеми на національному та світовому рівні, досить доречно додати до диспозиції статті норму, яка передбачає покарання за доведення до самогубства не тільки неповнолітньої особи, але й малолітньої особи.

Рівень гідного і безпечного життя людини залежить не від ідеальних норм законодавства, а від їх ефективності і ставлення до них громадян. Зміни, які запропоновано внести до диспозиції статті 120 КК України є досить доречними та необхідними, адже особи, які схиляють до самогубства не повинні залишатися безкарними.

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [зі змінами, внесеними згідно з Законом України № 2222-IV від 8 грудня 2004 р.] / Відомості Верховної Ради України.-1996.-№ 30.

2. Кримінальний кодекс України : від 5 квіт. 2001 р. // Відом. Верхов. Ради. – 2001. – № 25–26.

3. Державний комітет статистики [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

4. Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо встановлення кримінальної відповідальності за сприяння вчиненню самогубства), №4088 від 17.02.2016. [Електронний ресурс]: Режим доступу: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=58195](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58195).

5. Уголовный кодекс Кыргызской Республики. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2002.- с. 352.

6. Уголовный кодекс Республики Беларусь. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2001.-с. 474.